

Záverečná karta projektu

Názov projektu Evidenčné číslo projektu **APVV-0342-11**

Slovník viacslovných pomenovaní (lexikografický, lexikologický a komparatívny výskum)

Zodpovedný riešiteľ **doc. Mgr. Martin Ološtiak, PhD.**

Príjemca **Prešovská univerzita v Prešove**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

1. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove
2. Fakulta elektrotechniky a informatiky Technickej univerzity v Košiciach
3. Katedra jazykov Technickej univerzity v Košiciach
- 4.
- 5.

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

- 1.
- 2.
- 3.

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

- 1.
- 2.
- 3.

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

1. AAB: Ološtiak, Martin a kol.: Viacslovné pomenovania v slovenčine. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove 2015. ISBN 978-80-555-1410-9
2. ADE: Ivanová, Martina: Light Verbs in Slovak. In: Mundo Eslavo, 2014, č. 13, s. 47 – 61. ISSN 2255-517X
3. ADN: Palková, Lenka: O univerbizácii z hľadiska teórie lexikálnej motivácie. In: Slovenská reč, 2015, roč. 80, č. 3 – 4, s. 177 – 193. ISSN 0037-6981
4. AED: Ološtiak, Martin: Slovník viacslovných pomenovaní ako špecifický typ slovníka. In: Štefan Peciar a moderná lexikografia. Zborník k 100. výročiu od narodenia Štefana Peciaru. Eds. S. Ondrejovič – L. Satinská – J. Vrábľová. Bratislava: Veda 2014, s. 199 – 215. ISBN

5. ABB Ološtiak, Martin: Onomaziologická štruktúra lexikálnych jednotiek. In: Od morfém ku komplexným slovám a ich paradigmám. Výraz, význam, funkcia. Eds. L. Sisák – M. Ološtiak. Prešov: Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove 2013, s. 9 – 90. ISBN 978-80-555-0902-0

Uplatnenie výsledkov projektu

1) V oblasti základného lingvistického výskumu: a) pri rozvíjaní lingvistickej (lexikologickej, komparatívnej, lexikografickej) teórie a metodológie (teória lexikálnej motivácie, teória onomaziologickej komparácie); b) pri rozvíjaní poznania dynamiky a interrelačnosti medzi jazykovými subsystémami a ich priemete v komunikácii (jazykové kontakty, uniberbizácia, light verbs, komunikačno-pragmatický status viacsovných pomenovaní a ich univerbátov); c) pri rozvíjaní onomaziologickej komparácie (s vymedzením rozličných stupňov onomaziologickej symetrie a asymetrie, ako aj faktorov, ktoré sa na symetricko-asymetrických vzťahoch podieľajú) a teórie a praxe prekladu; d) vplyv na ďalšiu lexikografickú a kodifikačnú prax. 2) V oblasti aplikovaného výskumu: a) prekladateľská prax; b) výučba cudzích jazykov; c) automatické spracovanie prirodzenej reči (kategorizácia textových dokumentov v slovenskom jazyku pomocou kľúčových slov a fráz; návrh pilotného systému na automatické určovanie sémantických rolí v slovenčine; rekonštrukcia diakritiky v textoch písaných v slovenčine dostupných na internete; d) vyhľadávanie textových dokumentov vo forme textového dopytu; e) návrh doménovo-orientovaných slovníkov pre systémy na automatické rozpoznávanie plynulej reči; f) štatistické modelovanie jazyka pomocou viacsovných výrazov v systémoch na automatické rozpoznávanie plynulej reči; g) reskórovanie výstupných hypotéz z automatického rozpoznávania plynulej reči.

CHARAKTERISTIKA VÝSLEDKOV

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

Komplexná charakteristika nefrazeologických viacsovných pomenovaní (VP) v slovenčine: a) z jazykovoštruktúrneho hľadiska (formálno-obsahové vzťahy medzi VP a jednoslovnými synonymickými pomenovaniami, VP a frazémami; b) z komunikačno-pragmatického hľadiska (štylová a registrová príslušnosť, fungovanie VP v textoch); c) z hľadiska dynamiky jazyka (multiverbizácia, univerbizácia, škálovitý charakter lexikalizovanosti VP, VP ako neologizmy, skracovanie VP); d) z hľadiska jazykových kontaktov (internacionalizácia a preberanie VP do slovenčiny); e) z porovnávacieho hľadiska (v komparácii s angličtinou, nemčinou, francúzštinou, španielčinou, ruštinou; koncept rôzneho stupňa onomaziologických symetrií a asymetrií). Kritická reflexia doterajšieho výskumu v oblasti (najmä v slovistiky, ale aj v iných lingvistikách). Lexikografické spracovanie uvedených javov v podobe pripravovaného dvojzväzkového ukážkového slovníka (1. zv. výkladovo-prekladový, slovensko-inojazyčný; 2. zv.: prekladový, inojazyčno-slovenský). Slovník systematicky spracúva: formálne, komunikačno-pragmatické, gramatické, lexikálnosémantické, slovotvorné, kolokačné, nominačno-dynamické a zvlášť interlingválne aspekty VP. Metodika automatickej extrakcie VP pomocou morfosyntaktických vzorov z morfoloicky anotovaného korpusu písaných textov v slovenčine; experimentálne overenie automatickej extrakcie VP na báze štatistických metód na dostupných korpusoch písaných textov pomocou vlastných programových prostriedkov v jazyku PERL a pomocou voľne dostupných nástrojov Text::NSP a mwetoolkit. Vytvorená bola aj sada programových prostriedkov v jazyku PERL na automatickú extrakciu viacsovných pomenovaní v slovenčine.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

A complex characteristic of non-idiomatic multi-word expressions (MWE) in Slovak from the following points of view: a) linguistic-structural (form and content relations between MWEs and their one-word synonymic equivalents, MWE and idiomatic expressions); b) pragmatic

communication (stylistic and register relevance, functioning of MWEs in texts); c) language dynamics (multiverbation, univerbation, scalar character of MWEs lexicalization, MWEs as neologisms, abbreviation of MWEs); d) language contacts; e) comparative analysis (in comparison with English, German, French, Spanish, Russian; different degrees of onomasiological symmetries and asymmetries). A critical reflection on the current research in this field (especially in Slovak Studies). The lexicographic treatment of the above-mentioned phenomena in the form of the forthcoming two-volume exemplar dictionary (vol. 1: an explanatory translation, Slovak-other languages dictionary; vol. 2: translation, other languages-Slovak dictionary). The following aspects in terms of MWEs are treated in the dictionary: formal, communication and pragmatic, grammatical, lexical-semantic, word-formation, collocational, nomination (naming act) dynamics, and in particular inter-lingual aspects. The methodology of automatic extraction of MWEs by the means morphosyntactic patterns of morphologically annotated corpus of the texts written in Slovak; experimental verification of automatic extraction of MWEs based on statistical methods carried out on available corpora of written texts using our own software tools in the programming language PERL and available free tools Text: NSP and mwetoolkit. A set of programming tools in PERL intended for the automatic extraction of MWEs in Slovak was also developed.

Svojím podpisom potvrdzujem, že údaje uvedené v záverečnej karte sú pravdivé a úplné a súhlasím s ich zverejnením.

Zodpovedný riešiteľ

doc. Mgr. Martin Ološtiak, PhD.

V Prešove 29. 01. 2016

Štatutárny zástupca príjemcu

prof. PhDr. Peter Kónya, PhD.

V Prešove 29. 01. 2016

.....
podpis zodpovedného riešiteľa

.....
podpis štatutárneho zástupcu príjemcu